

Висновки. Результати дослідження підтверджують необхідність комплексного підходу до вирішення проблеми безробіття в Україні. Реалізація розроблених рекомендацій сприяє підвищенню якості аналітичної роботи, ефективному управлінню зайнятістю на макрорівні та зниженню рівня безробіття в країні. Подальші дослідження мають бути спрямовані на більш детальне вивчення неформальної зайнятості, соціально-психологічних аспектів безробіття та впливу технологічних змін на ринок праці.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Серова І. А.

Література: 1. Закон України «Про зайнятість населення» // Відомості Верховної Ради України. 2021. № 26. Ст. 271. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>. 2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Слюсар С. Т. Аналіз рівня безробіття в Україні: проблеми і шляхи його подолання. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewById/664179.pdf>. 4. Судаков М., Лісогор Л. Ринок праці України 2022–2023: стан, тенденції та перспективи. URL: https://solidarityfund.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/ebd_ukraine-lm-1.pdf. 5. Підгорний А. З., Вітковська К. В. Соціально-демографічна статистика : підручник / за заг. ред. А. З. Підгорного. Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2016. 450 с.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2024 р.

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ МОНІТОРИНГУ СПОЖИВЧИХ ЦІН

УДК 311.338.5

Дашутіна А. В.

Здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня 2-го року навчання
ННІ міжнародних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У статті розглянуто актуальну проблему моніторингу динаміки споживчих цін в Україні. Проведено аналіз наявних систем статистичного моніторингу; виявлено їхні переваги та недоліки. Запропоновано нову модель системи, яка базується на сучасних методах збору, обробки та аналізу даних.

Ключові слова: моніторинг цін, споживчі ціни, статистичний аналіз, інфляція, економічна політика.

Annotation. The article deals with the actual problem of monitoring the dynamics of consumer prices in Ukraine. The existing statistical monitoring systems are analyzed, their advantages and disadvantages are identified. A new model of the system based on modern methods of data collection, processing and analysis is proposed.

Keywords: price monitoring, consumer prices, statistical analysis, inflation, economic policy, Ukraine.

Постановка проблеми. Виходячи з динамічності економічних процесів, що обумовлені внутрішніми та зовнішніми факторами, забезпечення ефективного моніторингу споживчих цін є ключовим завданням для

підтримки економічної стабільності та прогнозування інфляційних процесів в Україні. Проблема дослідження полягає в недостатній ефективності, автоматизованості та інтегрованості системи статистичного моніторингу споживчих цін, для забезпечення оперативності, точності та доступності аналітичних даних.

Аналіз досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження теорії та практики моніторингу цін, їхніх трендів та економічних наслідків зробили такі вітчизняні науковці: О. Фарина, М. Грішнова, Л. Шаульська, А. Іванов, Т. Слободянюк, В. Лісовий, Н. Веретенникова, І. Гончарова, Д. Малиновський, О. Ковальчук та інші, а також зарубіжні: Роберт Барроу, Філіпп Кеган, Норберт Вальтер, Кеннет Рогофф, Крістофер Симс. Ці роботи надають теоретичну базу та практичні моделі для покращення моніторингу цін в Україні.

Мета статті – виокремлення основ статистичного моніторингу споживчих цін в Україні для забезпечення оперативності, точності і доступності аналітичних даних.

Викладення основного матеріалу. Індекс споживчих цін (ІСЦ) є ключовим індикатором інфляції. Він вимірює зміну вартості стандартного набору товарів і послуг, що споживаються домогосподарствами. Задля точності обчислення ІСЦ використовують один із трьох методів, серед яких метод Ласперса, який використовує ваги (кількість або вартість товарів) базисного періоду для обчислення індексу цін; метод Пааше, який використовує ваги поточного періоду для обчислення індексу цін та метод Фішера, що є геометричним середнім індексів Ласперса та Пааше [3]. Ці методи дозволяють відстежувати зміни в цінах та їхній вплив на добробут населення.

Однією з основних проблем дослідження споживчих цін є недостатня оперативність збору та обробки даних. Саме ця проблема вимагає пошуку нових підходів до збору та аналізу даних, зокрема через використання новітніх технологій, інтеграцію різних джерел інформації [1].

Інтеграція різноманітних джерел даних дозволяє отримати всебічну картину цінових змін з різних секторів економіки та використовувати її для детального аналізу та моніторингу [7].

Моніторинг споживчих цін є важливим інструментом для визначення економічної ситуації, рівня інфляції та формування економічної політики. Він дозволяє оперативно оцінити вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на економіку, прогнозувати зміни на ринку товарів і послуг, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення [4].

За період з 2014 по 2023 роки спостерігалися різкі коливання споживчих цін, що були пов'язані як з внутрішніми, так і з зовнішніми економічними факторами. Аналіз цих змін допомагає краще зрозуміти вплив інфляції, курсових коливань та наявності кризових явищ на розвиток економічних процесів.

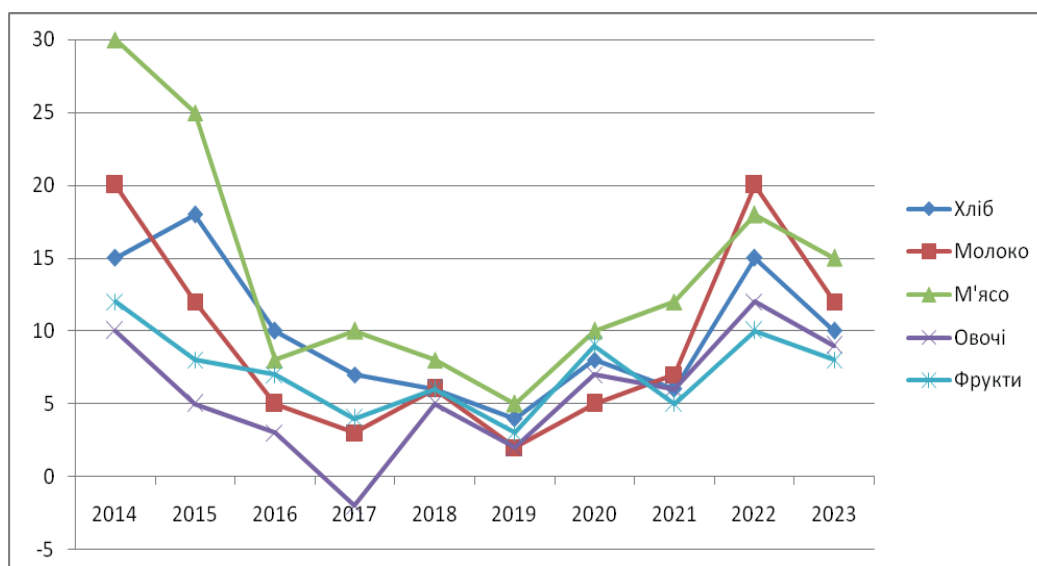

Рис. 1. Динаміка споживчих цін на продовольчі товари в Україні

Якщо після 2014 р. в країні відбулося стрімке зростання цін на імпортовані продукти, особливо на м'ясо та молоко, в той час як ціни на основні місцеві продукти залишалися менш схильними до великих змін, то пандемія COVID-19 та глобальні економічні зміни призвели до нових коливань цін, зокрема, на продовольчі

товари. У цей період відзначається зростання цін у середині року через перебої у постачанні та зменшення доступу до ринку. Ціни зросли на 10–20 % у 2022 році, що було результатом порушення ланцюгів постачання та зовнішніх факторів (війна, глобальна інфляція).

Ціни демонструють загальну тенденцію до зростання з кожним роком, що може бути наслідком інфляції, зміни вартості виробництва, транспортування, а також економічної ситуації в країні. Так, порівнюючи середні споживчі ціни за період з 2014 по 2023 рр., вартість продуктів зросла приблизно на 20–30 %.

Споживчий ринок демонструє певну стабільність у повторюваних трендах. Ця стабільність може бути використана для прогнозування цін у наступних роках.

Для оцінки змін макроекономічних факторів система моніторингу відслідковує довгострокові коливання. Це дозволяє спрогнозувати напрямки зміни цін і визначити можливі економічні наслідки для споживачів і бізнесу. Використання таких даних може допомогти в адаптації бізнес-стратегій, а також у коригуванні державної економічної політики [5].

Врахування сезонності цін є важливим для планування запасів, визначення політики цін, а також створення сприятливих умов для зберігання продуктів. Зростання цін у довгостроковій перспективі свідчить про необхідність вдосконалення систем логістики та підтримки місцевого виробництва для стабілізації цін. 2020 рік як виклик демонструє необхідність створення механізмів для зменшення впливу форс-мажорних обставин на споживчий ринок. Коректна система моніторингу та прогнозування може стати ключовим інструментом для швидкого реагування на зміни ринку, особливо в кризові періоди. Ефективна інтеграція з міжнародними ринками сприятиме зменшенню цінових коливань на локальному рівні.

Завдяки інтеграції даних із різних джерел система моніторингу може прогнозувати потенційні зміни на ринку і допомагати планувати заходи для стабілізації цін. Наприклад, на основі аналізу даних за останні роки система може рекомендувати уряду посилити контроль за цінами на критично важливі продукти.

Системи моніторингу споживчих цін дозволяють не лише точно оцінювати поточний стан ринку, а й розробляти прогнози для впровадження ефективних заходів, спрямованих на стабілізацію економіки.

Висновки. Для покращення точності прогнозів та аналізу змін споживчих цін важливо розширювати джерела даних, включаючи не лише офіційну статистику, а й альтернативні джерела, такі як дані з торгових майданчиків, онлайн-мереж, соціальних медіа та електронної комерції. Це дозволить враховувати більш широкий спектр впливів, таких як зміни в споживчих уподобаннях, а також краще відображати цінову динаміку в реальному часі.

Застосування математичних моделей може підвищити точність прогнозів. Ці моделі здатні виявляти складні залежності та тренди, які не завжди видно в традиційних моделях економічного аналізу. Використання таких технологій дозволить краще прогнозувати довгострокові зміни на ринку та надавати більш детальну інформацію для формулювання ефективної політики.

Інтеграція національних систем моніторингу споживчих цін з міжнародними аналітичними платформами, такими як World Bank, IMF, чи OECD, дозволить отримувати глобальну інформацію та порівняння з іншими країнами. Це дозволить не лише точніше оцінювати внутрішні економічні тенденції, але й адаптувати національну політику до міжнародних стандартів, підвищуючи ефективність координації інфляційних процесів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Серова І. А.

Література: 1. Гук О. О., Ярошенко Т. В. Інноваційні технології в моніторингу ринку споживчих цін. *Економічний аналіз*. 2022. Т. 32. № 2. С. 194–196. 2. Демченко О. Ю. Сучасні методи аналізу ринкових трендів та прогнозування цін. *Науковий вісник ЧНУ*. 2021. № 4. С. 220–225. 3. Козик В. В., Резнік О. В. Економіка і прогнозування : навч. посіб. Київ : Наук. думка, 2018. С. 115–125. 4. Котлер Ф., Армстронг Г. Принципи маркетингу. Київ : ХНЕУ, 2020. С. 340–345. 5. Мельник Л. Г., Курочкіна І. О. Економічний аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2020. С. 152–158. 6. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>. 7. Публікації Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org>.

Стаття надійшла до редакції 13.12.2024 р.

МОТИВАЦІЯ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА З УРАХУВАННЯМ СВІТОВОГО ДОСВІДУ

УДК 65

Журавльов Д. А.

Здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня 2 року навчання
ННІ міжнародних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. У цій статті розглянуто класичні теорії мотивації, а також описано сучасні підходи до мотивації персоналу; проаналізовано світовий досвід та його адаптацію до українських підприємств. Визначено проблеми та перспективи впровадження інноваційних мотиваційних систем в Україні.

Ключові слова: мотивація персоналу, корпоративна культура, продуктивність праці, світовий досвід.

Annotation. This article examines traditional theories of motivation, along with modern approaches to personnel incentive, an analysis of world experience and its adjustment to Ukrainian enterprises. The challenges and outlook of the implementation of innovative motivational systems in Ukraine are identified.

Keywords: personnel incentive, corporate culture, work productivity, global experience.

Постановка проблеми. В реаліях сучасної ринкової економіки одним із головних компонентів успішного функціонування підприємств є ефективне використання людських ресурсів. Одну з ключових ролей у цьому відіграє мотивація персоналу, яка являє собою інструмент з підвищення продуктивності праці, зменшення плинності кадрів, залучення і утримання кваліфікованих працівників та загально поліпшує результати діяльності компанії. Мотивація працівників є невід'ємним елементом системи управління, оскільки безпосередньо впливає на рівень виконання завдань, що стоять перед підприємством, а також на його загальну конкурентоспроможність [1].

Оскільки міжнародна конкуренція змушує адаптувати найкращі практики для підвищення ефективності управління [2], необхідно звертати увагу на світовий досвід мотивації співробітників. Зважаючи на прагнення українських підприємств до інтеграції у світові економічні процеси та те, що вони часто стикаються з низьким рівнем мотивації персоналу через застарілі системи управління [3], адаптація світового досвіду є особливо важливою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотивація працівників неодноразово ставала предметом дослідження багатьох вчених і практиків з різних країн світу. Роботи Фредеріка Герцберга [4], Абрахама Маслоу [1], Віктора Врума [5] послугували підґрунтям для класичних теорій мотивації. Своєю чергою, питання адаптації світових практик для українських підприємств та сучасні методи мотивації персоналу досліджували Ануфрієва О. [6], Нестерець А. [6]. Однак, зважаючи на дискусійність та актуальність теми, вона потребує подальшого розвитку і вивчення.

Метою статті є дослідження сучасних методів мотивації персоналу, аналіз світового досвіду та визначення можливостей його адаптації для українських підприємств. Також буде встановлено основні проблеми, що супроводжують українські компанії при впровадженні сучасних мотиваційних систем, а також надано рекомендації для покращення їхньої ефективності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Розглянемо три класичні теорії мотивації персоналу.

Згідно з двофакторною теорією Герцберга є дві групи мотиваційних факторів: мотиваційні, що сприяють задоволенню працею (визнання, відповідальність, можливість розвитку), та гігієнічні, які не мотивують, але